

ISSN 2310-371X

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Наукові записки

*Серія
педагогічні та історичні науки*

Випуск СХІІІ

(113)

Київ
Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова
2013

УДК 06
ББК 95.4
Н 34

ФАХОВЕ ВИДАННЯ

затверджено постановами президії ВАК України у 2010 р.,
від 26.05.2010 р. № 1-05/4 (педагогічні науки), від 01.07.2010 № 1-05/4 (історичні науки)

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ № 16421–4893Р від 10.02.2010 р.

“НАУКОВІ ЗАПИСКИ” започатковано у 1939 році в КДПІ імені О. М. Горького
(нині НПУ імені М. П. Драгоманова)

Редакційна колегія :

- В. П. Андрущенко* – член-кореспондент НАН України, академік НАПН України, доктор філософських наук, професор (**шеф-редактор**);
В. І. Андрушишин – доктор історичних наук, професор;
В. І. Бондар – академік НАПН України, доктор педагогічних наук, професор (*заст. головного редактора*);
В. М. Вашикевич – доктор філософських наук, професор;
Л. П. Вовк – доктор педагогічних наук, професор;
І. І. Дробот – доктор історичних наук, професор (*заст. головного редактора*);
В. М. Даниленко – член-кореспондент НАН України, доктор історичних наук, професор;
М. І. Жалдак – академік АПН України, доктор педагогічних наук, професор;
В. Б. Євтух – член-кореспондент НАН України, доктор історичних наук, професор;
О. В. Кузьмінець – доктор історичних наук, професор;
Л. Л. Макаренко – кандидат педагогічних наук, доцент (*відповідальний секретар*);
В. В. Обозний – доктор педагогічних наук, професор;
О. С. Падалка – член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор;
О. О. Сушко – доктор історичних наук, професор;
М. І. Шкіль – академік НАПН і АНВШ України, доктор фізико-математичних наук, професор (**головний редактор**);
О. Г. Ярошенко – член-кореспондент НАПН України, доктор педагогічних наук, професор;
С. М. Яшанов – доктор педагогічних наук, професор (*відповідальний редактор*);
Беата Гурницька – доктор Ph.D. Опольський університет (Польща).

Рецензенти : **В. В. Борисов**, доктор педагогічних наук, професор;
П. М. Чернега, доктор історичних наук, професор.

Н 34 **Наукові записки** : [збірник наукових статей] / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова ; укл. Л. Л. Макаренко. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – Випуск СХІІІ (113). – 253 с. – (Серія педагогічні та історичні науки).

ISBN 966-660-016-1

У збірнику вміщено статті, де розглядаються актуальні питання наукових досліджень докторантів, аспірантів, викладачів навчальних закладів та співробітників наукових установ України, які працюють у галузях педагогічних та історичних наук.

УДК 06
ББК 95.4

Рекомендовано Вченою радою НПУ імені М. П. Драгоманова
(протокол № від 2013 р.)

ISBN 966-660-016-1

© Редакційна колегія, 2013
© Автори статей, 2013
© Національний педагогічний університет імені
М. П. Драгоманова, 2013

ISSN 2310-371X

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
NATIONAL PEDAGOGICAL DRAGOMANOV UNIVERSITY

Naukovi zapysky ***(research)***

Series
pedagogical and historical science

Issue CXIII

(113)

Publishers of
National Pedagogical Dragomanov University
2013

УДК 06
ББК 95.4
Н 34

PROFESSIONAL EDITION

approved resolutions of the Presidium of SCC of Ukraine in 2010
from 26.05.2010 № 1-05/4 (teaching science), from 01.07.2010 № 1-05/4 (historical science)

Certificate of registration of print media
Series KB № 16421-4893R dated 10.02.2010

the "Naukovi zapysky" (SCIENTIFIC NOTES) started in 1939 in KSPI named Gorky
(Now NPU Dragomanov)

Editorial Board:

- V. P. Andrushchenko* – Member of the National Academy of Sciences of Ukraine, academician NAPS of Ukraine, Ph.D., Professor (**Chief Editor**);
B. I. Andrusyshyn – Doctor of historical sciences, professor;
V. I. Bondar – Academician NAPS of Ukraine, doctor of pedagogical sciences, professor (**Deputy Editor**);
V. M. Vashkevich – Doctor of Philosophy, Professor;
L. P. Vovk – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor;
I. I. Drobot – Doctor of Historical Sciences, Professor (**Deputy Editor**);
V. N. Danilenko – Corresponding Member of NAS of Ukraine, doctor of historical sciences, professor;
M.I. Zhaldak – Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, doctor of pedagogical sciences, professor;
V. B. Evtukh – Member of the National Academy of Sciences of Ukraine, doctor of historical sciences, professor;
A. V. Kuzminets – Doctor of historical sciences, professor;
L. L. Makarenko – Ph.D., Associate (**Executive Secretary**);
V. V. Obozny – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor;
O. S. Padalka – Corresponding Member of NAPS of Ukraine, doctor of pedagogical sciences, professor;
O. O. Sushko – Doctor of historical sciences, professor;
M. I. Shkil – Academician and ANVSH NAPS of Ukraine, Doctor of Physics and Mathematics, Professor (**Editor**);
O. G. Yaroshenko – Corresponding Member of NAPS of Ukraine, doctor of pedagogical sciences, professor;
S. M. Yashanov – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (**executive editor**);
Beata Hurnytska – Doctor of ph.d of Opole University (Poland).

Reviewers: *V. V. Borisov*, doctor of pedagogical sciences, professor;
P. M. Chernega, doctor of historical sciences, professor.

N 34 Naukovi zapysky : [collection of articles] / Ministry of Education, Youth and Sports of Ukraine, National Pedagogical Dragomanov University, compiler L. Makarenko. – K. : Publishers of National Pedagogical Dragomanov University, 2013. – Issue CXIII (113). – 253 p. – (Series pedagogical and historical science).

ISBN 966-660-016-1

The Collection contains articles handling the actual research problem of postgraduate, doctoral students, lecturers of higher educational establishments and research Institutions of Ukraine working in pedagogical and historical sciences.

УДК 06
ББК 95.4

Recommended by the Academic Council NPU Dragomanov
(Minutes № dated , 2013)

ISBN 966-660-016-1

© Editorial Board, 2013
© Authors of articles, 2013
© National Pedagogical Dragomanov University, 2013

DYCHKA N. I. The model of teaching students of computer specialties ESP writing with elements of distance learning.

The article reviews a model of teaching students of computer specialties ESP writing with elements of distance learning. In this paper we describe two variants of model for teaching writing using a "step-by-step" and "whole" approaches.

Keywords: *teaching model, students of computer specialties, approaches to teaching, software requirements specification.*

УДК 37.041:[378.091.12-051:78]

Дубровіна І. В.
Уманський державний університет
імені Павла Тичини

ПРОФЕСІЙНІ ФУНКЦІЇ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В КОНТЕКСТІ САМООСВІТИ

У статті розглянуто зміст понять "художня самоосвіта", "функції", визначено сутність категорії "функції вчителя музичного мистецтва", класифіковано їх у контексті самоосвіти педагогів.

Ключові слова: *самоосвіта, функції, функції вчителя музичного мистецтва, художньо-педагогічна діяльність.*

Відповідно до положень Національної доктрини розвитку освіти в Україні, Державної програми "Освіта" (Україна ХХІ століття), Державної програми "Вчитель", Закону України "Про вищу освіту", "Концептуальних засад реформування педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський освітній простір" головною метою модернізації сучасної освіти є розвиток творчої особистості, здатної здійснювати продуктивну професійну діяльність на високому фаховому рівні [6 та ін.]. Тобто держава потребує спеціалістів, зокрема і педагогів, здатних до професійного та особистісного творчого зростання, до самореалізації в умовах глобалізованого інформаційного ринкового суспільства. "Сучасна педагогіка характеризує вчителя як суб'єкта діяльності, що прагне до самопізнання, самореалізації та самоуправління" [9, с. 153]. Адже учитель після навчання в педагогічному вищому навчальному закладі продовжує поглиблювати, розширювати свої знання, набувати нових умінь професійної діяльності в системі післядипломної педагогічної освіти.

На думку В. Горшкової, самоосвітня діяльність педагога-музиканта не обмежується навчанням на кваліфікаційних курсах (у системі післядипломної освіти), а є **духовною потребою** в оновленні

мистецьких знань, результатом яких стає безпосереднє спілкування з музичним мистецтвом, самостійне надбання художньо-естетичного досвіду особистості в інформаційному просторі для власного професійного зростання [1]. Тому метою сучасної системи післядипломної педагогічної освіти є створення педагогічних умов для самостійного проектування та здійснення програми самоосвіти педагогічними працівниками. Цей процес включає визначення цілей, дій, операцій, що забезпечують їх реалізацію, зміну характеру педагогічної діяльності (прояви активної, цілеспрямованої, творчо-пошуковою позиції), що в сукупності забезпечує можливості для формування високого рівня компетентності особистості на основі самоосвітньої діяльності.

Нині в теорії післядипломної педагогічної освіти відбувається переосмислення функції вчителя у контексті необхідності його самоосвіти як основи самореалізації педагога відповідно до вимог соціуму у цій професії. У дослідженнях наголошується, що індивідуальність сучасного педагога виявляється в оновленні якісних професійних знань, визначенні та реалізації стратегій самоосвіти на основі усвідомлення її структури та змісту. Вважаємо, що правильному вибору способів професійного вдосконалення вчителя сприяє усвідомлення ним власних професійних функцій, зокрема і тих, які можна визначити як інноваційні.

Теоретичному осмисленню проблеми самоосвітньої діяльності особистості сприяє нагромаджений науковий досвід у: питаннях реалізації діяльнісного підходу в освіті (Л. Виготський, В. Давидов, Н. Кузьміна, А. Леонтьєв, С. Рубінштейн та ін.); теорії неперервної професійної освіти (Б. Гершунський, А. Повіки, Т. Ільїна, В. Риндак та ін.); напрацюваннях із теоретичних основ самоосвітньої діяльності (А. Айзенберг, А. Громцева, Г. Сєріков, А. Усова, Е. Шукліна та ін.); розробленнях психолого-педагогічних основ саморозвитку, самоврядування учасників освітнього процесу (Ю. Кулюткін, В. Сластьонін, Г. Сухобська, П. Третьяков та ін.); дослідженнях психолого-педагогічних засад розвитку та саморозвитку особистості у процесі навчання і виховання (В. Андрєєв, Ю. Бабанський, І. Лернер, М. Скаткін, М. Тулькібаєва, А. Усова та ін.).

На сучасному етапі розвитку мистецької педагогічної науки відбувається орієнтація на розвиток і самовдосконалення індивідуальності вчителя-практика. Саме тому пріоритетом в удосконаленні педагога-музиканта має стати оволодіння ним здатністю самоосвітньої діяльності, зокрема й художньої як її складової.

Водночас потребують переосмислення важливі професійні функції (призначення) спеціаліста музичного мистецтва, спрямовані на формування самоосвітніх умінь: самостійного оволодіння знаннями, уміння трансформувати здобуті знання у професійну мистецьку діяльність,

формування нових навичок і вмінь в умовах євроінтеграції України. Тому визначення та розуміння професійних функцій педагога-музиканта в контексті самоосвітньої діяльності як актуальна наукова проблема потребує детального теоретичного аналізу.

Мета статті – здійснення аналізу понять “художня самоосвіта”, “функція”; визначення сутності категорії “функції вчителя музичного мистецтва”, їх класифікація.

У мистецькій педагогіці образ вчителя музики завжди пов’язувався з інтелектуальним і моральним взірцем людини, професійно компетентної і культурної. Тому самоосвітня діяльність учителя музичного мистецтва є основою і способом реалізації творчого потенціалу особистості-педагога, оскільки її особливості пов’язані з індивідуально-психологічними показниками творчої індивідуальності професіонала.

Самоосвітня діяльність є вільним, але водночас і найбільш складним видом самостійної пошукової діяльності, яка здійснюється індивідуально вчителем музичного мистецтва для якісної організації художнього розвитку учнів. В її основі – індивідуальна відповідальність та рівень особистісно-професійного впливу на свідомість учнів в художній освіті.

Насамперед, самоосвіта передбачає такий рівень і характер засвоєння змісту наук, який спрямований на власні потреби, утвердження інтересів людини, оптимізації її відносин зі світом природи, техніки і пізнання. Тому початком організації самоосвітньої діяльності є актуалізація суб’єктивного досвіду, пошук зв’язків суб’єктного досвіду та досвіду, що задається ззовні. Результатом цього насамперед є вміння учитися, предметно-специфічні знання та вміння.

По-друге, самоосвітня діяльність може бути визначена як діяльність саморуку, самозміни, саморозвитку; як предмет самоосвіти може розглядатися досвід самих педагогів, який моделюється в самоосвіті за допомогою присвоєння елементів практичного досвіду. Оскільки особистість формується і виявляється в діяльності, це, у свою чергу, потребує спеціальних умінь з організації самоосвітньої діяльності – виявлення інформації, визначення її структури, аналізу, систематизації і відбору актуального змісту тощо. Отже, на основі аналізу наукових джерел як необхідні визначаємо такі **самоосвітні вміння сучасного вчителя**: самостійність, організованість, цілеспрямованість, систематичність, багатоаспектність, множинність діяльності, навички самонавчання, індивідуалізація, суб’єктність [5; 7 ін.].

В. Ковальчук вважає, що необхідно здійснити радикальну перебудову освітньої методології та практики відповідно до освітніх вимог професії педагога та спрямувати її на “...формування нового типу інтелекту, іншого способу мислення, пристосованого до швидкоплинних змін: економічних,

технологічних, соціальних та інформаційних реалій навколишнього світу” [3, с. 5]. У такому контексті вважаємо, що основу самоосвіти має складати дослідницька пізнавальна діяльність педагога; у такий спосіб він може засвоювати нову інформацію, формувати нові вміння, самовдосконалювати “Я-образ”.

Сучасного педагога характеризують такі якості: висока наукова культура, креативність, здатність до творчого самовираження – як вагомі чинники професійної самоосвіти. Саме тому розв’язання проблеми формування та вдосконалення самоосвітніх умінь учителя передбачає усвідомлення і, можливо, переосмислення ним власних професійних функцій для забезпечення актуальних потреб системи загальної середньої освіти.

Отже, **головну мету самоосвітньої діяльності вчителя музичного мистецтва** вбачаємо в забезпеченні цілісного орієнтування у світі мистецтва з позицій особистісно-професійних дослідницьких умінь особистості.

Сучасні науковці намагаються охарактеризувати категорію “художня самоосвіта” вчителів музичного мистецтва [3 та ін.]. Тлумачення поняття “художня самоосвіта” представлено в таблиці 1.

Таблиця 1

Тлумачення поняття “художня самоосвіта”

Науковці	Тлумачення поняття “художня самоосвіта”
Л. Печко	побудова, створення культури особистості в системі внутрішньої і зовнішньої діяльності естетичного характеру
Є. Щукліна	вищий рівень педагогічної свободи – свободи творчості, самотворення, що дозволяє самостійно і креативно створювати та інтегрувати цілі, способи, умови свого професійного зростання і творити принципово нові результати, у яких виявляються індивідуальні особливості суб’єкта
А. Буров	прерогатива вчителя мистецтва або особистості іншої спеціальності, що володіє “художньою свідомістю”
Ж. Кармазіна	цілеспрямований процес, яким керує сама особистість, заснований на професійній діяльності та динамічному розвитку естетичної свідомості

Проаналізувавши попередні дослідження, художню самоосвітню діяльність визначаємо як самостійну, добровільну, цілеспрямовану та самоорганізовану діяльність, засновану на саморефлексії власної професійної діяльності та динамічному розвитку естетичної самосвідомості, яка є якісно-змінним художнім сприйняттям і переживанням, що отримується від естетичних контактів, і спрямована на набуття нового чуттєво-оцінного досвіду, необхідного для виконання професійних дій.

Отже, художню самоосвітню діяльність розглядаємо як провідний спосіб самовдосконалення професійних компетентностей учителя

музичного мистецтва, умову якісної реалізації функцій, оскільки вона безпосередньо спрямована на оволодіння всіма видами музичної діяльності.

Вважаємо, що в **художній самоосвітній діяльності** вчителю музичного мистецтва насамперед необхідно розвивати такі здатності та якості, як художньо-слухове сприйняття, художню уяву, емоційність, вокальний слух, здатність до точного вокально-мовного інтонування, пізнавальні, аналітичні та інтелектуальні якості, уміння розширення музичного та загального кругозору, музично-ритмічну пластику, креативне мислення, проектні здібності.

На нашу думку, учителю насамперед потрібно **бути компетентним у сучасних музичних стилях і жанрах, володіти мистецькими художньо-педагогічними технологіями** (уміти працювати з комп'ютерними програмами музичних редакторів для створення аранжувань, пісень до уроку, інструментальних композицій).

Викладання музичного мистецтва в загальноосвітніх навчальних закладах потребує нових підходів до організації навчальних занять із музичного мистецтва, урізноманітнення їх форм (марафон, дебати, КВК, експерт-опитування), тобто вчитель має успішно реалізувати **організаторські завдання**. Це можливо на основі постійної художньої самоосвітньої діяльності за допомогою оновлення мистецько-педагогічних знань. Організація нових форм музичних занять пов'язана із вимогами сучасного культурного життя, оскільки сприяє створенню у вихованців цілісного образу полікультурного світу, розвитку стійкого інтересу до музики.

Учитель музичного мистецтва повинен бути цікавим **інтерпретатором, володіти режисерськими навичками**, що проявляються в інсценізації пісень, хороводів, вибудовуванні драматургії уроку музики як уроку мистецтва, для проведення святкових заходів у навчальному закладі, конкурсів, вікторин, інтелектуальних марафонів тощо. Отже, основні функціональні ролі вчителя музичного мистецтва – як **виконавця, інтерпретатора, вокаліста, актора музичних творів** – спрямовані на реалізацію завдань освітньої галузі “Мистецтво”.

Таким чином, існує безпосередній взаємозв'язок між постійною самоосвітньою діяльністю вчителя музичного мистецтва, що впливає на рівень розвитку його компетентності (знань, умінь, здатностей, якостей, цінностей), та якістю реалізації ним його професійних функцій: рівень розвитку професійної спроможності впливає на успішність виконання освітніх завдань (функцій) педагогом. У такому контексті проаналізуємо сутність поняття “функції”.

Згідно з науковими довідниковими джерелами, категорія **“функція”** (від лат. *functio* – виконання, звернення) означає “зовнішнє виявлення якостей

об'єкта у відповідній системі відношень" [8, с. 526]. Виходячи з такого визначення, зміст поняття "**функції вчителя музики**" розуміємо як **низку обов'язків, коло діяльності; призначення, роль, опосередковані мистецько-педагогічною професійною діяльністю для реалізації мети і завдань музичного виховання.**

Актуальність та необхідність підготовки фахівця, здатного до прийняття та творення освітніх змін у мистецько-педагогічній діяльності, створює потребу в осмисленні та визначенні професійних функцій учителя. Функції вчителя музики є особливими, адже педагог у мистецько-педагогічній діяльності виконує такі завдання: **співака, концертмейстера, вокального педагога** (знання роботи голосового апарату і вікових вокальних можливостей учнів), **режисера** (в інсценуванні пісень або мюзиклів), **актора** (виразність та артистичність), **музикознавця, музичного психолога, хореографа** (у руховому проживанні музики), **методиста, організатора шкільних розваг, культуролога, етнографа.**

Так, **функція педагога-імпровізатора** забезпечує інтегрування імпровізаційних творчо-пошукових завдань у структуру уроку мистецтва (наприклад: мелодійне, темброве, ритмічне, пластичне і вербальне фантазування). Водночас учитель мистецьких дисциплін повинен бути **режисером дозвільневої та позашкільної діяльності.** Ця функція є необхідною для інсценізації пісень, побудови драматургії уроку, організаторських вмінь об'єднувати учнів під час проведення святкових заходів у навчальному закладі, конкурсів, вікторин, інтелектуальних марафонів тощо.

Водночас варто зазначити, що творчий учитель музичного мистецтва як першочергове завдання має здійснювати пошуково-дослідницьку діяльність. Саме реалізація професійної функції **педагога-дослідника** впливає на рівень самоосвітньої діяльності. Приєднуємося до думки Ж. Кармазіної, що "...сьогодні існує потреба у вчителі-досліднику, вчителі-психологу, вчителі-технологу. Причому, за умови, що вчитель активно займається науково-методичною, пошуковою, дослідно-експериментальною, інноваційною роботою, навчається шукати своє "професійне обличчя", свій педагогічний інструмент" [2, с. 13].

Мета **вчителя як методиста** музичного мистецтва у навчальному процесі полягає в розумінні та співпереживанні художніх образів, в освоєнні через музику індивідуального художнього досвіду. Зміст самоосвітньої діяльності вчителя музичного мистецтва багато в чому пов'язаний з індивідуально-психологічними показниками творчої індивідуальності фахівця. Мистецька педагогіка завдяки технологіям самоосвітньої діяльності слугує постійному творчому оновленню, духовному розвитку і вдосконаленню професійної майстерності вчителя. Отже, основою

професійної самоосвітньої діяльності вчителя-методиста стають теоретичні знання, наукові моделі і методи, що дають змогу сформувати нову діалектичну свідомість та нове мислення, застосовувати науково оброблену інформацію відповідно до видів музичної діяльності на практиці.

Активна позиція вчителя музичного мистецтва як **педагога-просвітника** нині є також актуальною, оскільки мистецтво потребує захисту та просвітницької роботи серед юного покоління. Одним із засобів формування переконаності цінності музичних творів та їхнього значення для розвитку духовності учнів є художня самоосвіта вчителя музики, яка стає безперервним творчим стимулом й засобом найбільш ефективно реалізувати свої творчі потенційні можливості. Учитель освітньої галузі “Мистецтво”, покликаний своєю особистістю та педагогічною позицією впливати на духовний світ, обізнаність і культурний рівень учнів на основі вдосконалення своїх знань й педагогічної майстерності.

Одна із основних професійних функцій вчителя музичного мистецтва – **інтерпретаторська**. Педагог за допомогою уяви, фантазії, вдаючись до асоціативного ряду та спираючись на мистецько-педагогічні знання, захоплює учнів драматургією художнього образу, засобами художньої виразності акцентує увагу на закономірностях мистецького твору, здійснює глибокий аналіз засобів музичної виразності на основі впровадження художньо-педагогічних технологій. Систематично у процесі підготовки та проведення уроків мистецтва педагог-музикант розкриває зміст художнього образу музичного твору, аналізуючи та співставляючи авторські погляди і власне сприйняття, транслуючи “інтерпретоване сприйняття” на сприйняття учнів. Це дає змогу складати музичні сюжети, вербально передавати образне бачення музичного образу, перенестися в іншу культурну епоху, допомагає усвідомити школярам інтеграцію різних видів мистецтв, активізує та зацікавлює їх.

Сучасний учитель музичного мистецтва, виступаючи як **виконавець, артист, режисер, ігромайстер**, повинен не навчати дітей елементарним знанням і навичкам у галузі мистецтва, а розвивати у них емпатію та розуміння художнього змісту образів музичного мистецтва художньо-педагогічними методами через занурення школярів в образну мову твору мистецтва, презентуючи єдність його мови і змісту.

На думку Б. Неменського, “...мета педагогічної діяльності вчителя музичного мистецтва полягає у розумінні та співпереживанні художніх образів, в освоєнні через музику індивідуального художнього досвіду особистості” [5, с. 45]. Це зумовлює ще одне важливе завдання педагога – бути **учителем-творцем, новатором**, творити власну стратегію самовдосконалення, самостійно набувати художньо-естетичний досвід, формувати естетичну свідомість згідно з вимогами сучасного культурного

життя, засвоюючи великий обсяг нової мистецько-педагогічної інформації.

Нині у зв'язку із глобалізацією суспільства, його відкритістю наявна потреба у нових професійних вміннях і навичках педагогів. Це зумовлює появу нових функцій учителя, зокрема – і музичного мистецтва, наприклад, коли існує необхідність реалізуватися у функціях **організатора міжнародного обміну учнями**. Отже, необхідними якостями успішності та конкурентоздатності сучасного педагога-музиканта є **організаційні з міжнародного обміну, володіння засобами інформаційно-комунікаційних технологій, вміння спілкування іноземною мовою, а також базові культурологічні та мистецтвознавчі знання інших країн світу** [2].

У питанні розкриття функцій учителя музичного мистецтва необхідно враховувати **складові мистецько-педагогічної діяльності**, які повинен удосконалювати сучасний вчитель музичного мистецтва у процесі самоосвітньої діяльності. Зважаючи на основні види музичної діяльності: сприймання музики, вокально-хорове виконання, гру на дитячих музичних інструментах, творчу діяльність, – педагог-музикант реалізує професійні функції на основі інтегральних якостей індивідуальності педагога: **самопізнання, самооцінки, самоорганізації, саморегуляції**. Розроблену нами структуру професійних функцій учителя музичного мистецтва представляємо на рис. 1.

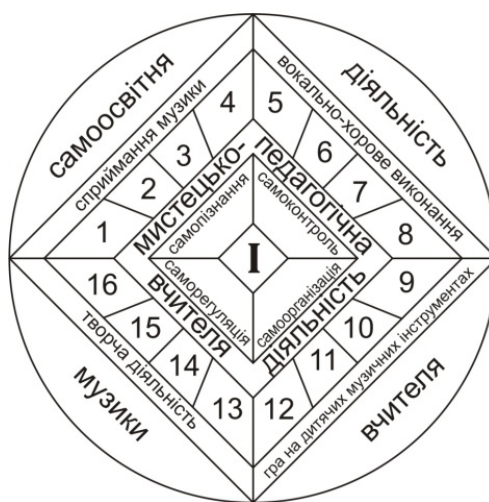

Рис. 1. Структура професійних функцій вчителя музичного мистецтва, де

I – індивідуальність вчителя музичного мистецтва;

Інтегральні якості особисті – самопізнання, самоконтроль, самоорганізація, саморегуляція;

Професійні функції: 1 – інтерпретатор, 2 – культуролог, 3 – дослідник, 4 – просвітник, 5 – концертмейстер, 6 – артист, 7 – вокаліст, 8 – режисер, 9 – виконавець, 10 – музикознавець, 11 – диригент, 12 – методист, 13 – ігромайстер, 14 – дослідник, 15 – імпровізатор, 16 – творець

Проблему складових мистецько-педагогічної діяльності в контексті самоосвіти було вивчено під час проведення фахових курсів підвищення кваліфікації вчителів музичного мистецтва у Київському обласному інституті післядипломної освіти. З цією метою використовувалося анкетування, під час якого педагоги визначалися щодо актуальності професійних якостей: “Які особистісно-професійні якості вчителів музичного мистецтва, на Ваш погляд, потребують самовдосконалення засобами самоосвіти?”, “Проранжуйте особистісно-професійні якості вчителя музичного мистецтва, що потребують самовдосконалення на основі самоосвіти на сучасному етапі Вашого самовдосконалення”. Результати анкетування педагогів різних рівнів професійного розвитку представляємо в таблиці 2.

Таблиця 2

Класифікація особистісно-професійних якостей вчителів музичного мистецтва, що потребують самовдосконалення

<i>Група 1: “педагогі- початківці”</i>	<i>Група 2: “педагогі- рекон- структори”</i>	<i>Група 3: “педагогі- майстри”</i>	<i>Група 4: “педагогі- новатори”</i>	<i>Група 5 “креативні педагоги”</i>
1. Самостійність. Розвиток організаційних умінь	1. Активність. Розвиток гностичних умінь	1. Потреба у здобутті нових знань. Володіння технологіями самоосвіти	1. Готовність до самоосвіти. Розвиток пам'яті	1. Стійке спрямування на самовдосконалення
2. Музикальність. Ознайомлення із передовим педагогічним досвідом педагогів-музикантів	2. Розвиток креативності особистості педагога	2. Різнобічна музична освіченість, культурологія	2. Оволодіння уміньми імпровізувати під час організації педагогічного процесу	2. Просвітницька діяльність педагога
3. Професійне мислення і самосвідомість	3. Музично-педагогічна інтуїція	3. Артистизм як категорія театральної педагогіки	3. Розвиток аналізу і синтезу художньо-слухового сприйняття музичних творів	3. Розвиток художньої уяви, фантазії. Моделювання умінь композиторської імпровізації
4. Вільне володіння мистецькими, проектними технологіями навчання, інформаційно-комунікаційними технологіями	4. Розвиток нестандартного мислення, удосконалення навчального процесу володіння проектними технологіями навчання	4. Здатність до точного вокально-мовного інтонування. Удосконалення вокально-хорових навичок	4. Розвиток пізнавальних, аналітичних і інтелектуальних умінь	4. Розширення музичного та загального кругозору, мистецтвознавчі умінь, володіння іноземною мовою

Проаналізувавши результати дослідження, дійшли висновку, що в кожній групі відбувалося **переосмислення функцій учителя музичного мистецтва** залежно від рівня розвитку в учителів музичного мистецтва особистісно-професійних умінь. Зокрема актуальними для них є

вдосконалення спеціальних і самоосвітніх умінь, що зумовлено індивідуальною стратегією самовдосконалення педагогів кожної групи. Ці здатності повною мірою розкривають зміст самоосвітньої діяльності вчителя музичного мистецтва і можуть бути визначені такими найбільш загальними та спеціальними вміннями, як уміння організувати, проектувати навчально-виховний процес, відшуковувати інформацію, працювати з нею, самовдосконалюватися, рефлексувати, гностичні вміння. Отже, як загальні, так і спеціальні навички і вміння потребують постійного вдосконалення у процесі самоосвітньої діяльності педагогів та є способом їхнього саморозвитку.

Зазначаємо також, що за результатами діагностики в Київському обласному інституті післядипломної освіти педагогічних кадрів розроблено систему педагогічної підтримки самоосвітньої діяльності вчителів музичного мистецтва. Це здійснюється на основі навчально-методичного та інформаційного забезпечення педагогів; мережевої взаємодії як супроводу практикуючих учителів для формування “банку нових ідей” за дистанційною формою навчання; організації діяльності творчої лабораторії “Самоосвіта та самовдосконалення педагога музики в системі післядипломної педагогічної освіти”; постійного індивідуального консультування з питань оформлення педагогічного передового досвіду, вибору теми самоосвіти тощо; створення методичних рекомендацій щодо орієнтовного планування самоосвітньої діяльності; упровадження інформаційно-комунікаційних технологій для підвищення рівня самоосвіти; викладання спеціального курсу “Самоосвітня діяльність вчителя як умова розвитку педагогічної майстерності”.

Висновки. Самоосвітня діяльність у сучасності – випереджальна та проектувальна – спрямована на результат – досягнення готовності особистості до якісного виконання професійних функцій (діяльності). Саморозвиток людини, набуття нею багатофункціональних умінь забезпечує професійну мобільність і конкурентоздатність фахівця, відповідаючи запитам сучасного ринку праці. Тому самоосвітня діяльність стає **особистісно-професійною потребою** творчої індивідуальності спеціаліста в умовах соціуму. У такому контексті усвідомлення професійних функцій учителя музичного мистецтва уможлиблює якісну музично-педагогічну діяльність на основі безперервної освіти, зокрема і самоосвіти.

Подальших наукових досліджень потребує вивчення передового педагогічного досвіду самоосвітньої діяльності педагогів-музикантів як напрям розвитку мистецько-педагогічної освіти України.

Використана література:

1. Горшкова В. Философская сущность теории воспитания (ненаучные размышления о вечных, “проклятых” “вопросах жизни”) / В. Горшкова // В диапазоне гуманитарного знания. К 100-

- летию М. С. Кагана. Серия “Мыслители”. – СПб.: Санкт-Петербургское философское общество, 2001. – Вып. 4. – С. 260-272.
2. Кармазина Ж. Художественное самообразование учителя как условие развития его профессиональной компетентности : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.08 / Жанна Борисовна Кармазина. – Москва, 2007. – 265 с.
 3. Ковальчук В. До питання про об'єктивні передумови і чинники модернізації професійної підготовки сучасного вчителя / В. Ковальчук // Людинознавчі студії : збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка / ред. кол. : Т. Біленко (головний редактор), В. Кремінь, М. Чепіль та ін. – Дрогобич : Вимір, 2004. – Випуск дев'ятий “Педагогіка”. – С. 192-196.
 4. Неменский Б. Педагогика искусств / Б. Неменский. – М. : Просвещение, 2007. – 255 с.
 5. Особистість педагога: розкриття можливостей : монографічний збірник / наук. ред. і упор. Н. Бутенко. – К., 1995. – 45 с.
 6. Післядипломна освіта в умовах євроінтеграції : сутність, зміст, технології, готовність до змін : навчально-методичний посібник / Л. Пуховська, М. Артющина, В. Базелюк, П. Лушин, О. Снісаренко, Л. Сніцар, В. Солодков / за наук. ред. Л. Пуховської. – К. : Педагогічна думка, 2012. – 122 с.
 7. Сухобская Г. Творческий потенциал личности учителя и его потребности в психолого-педагогических знаниях / Г. Сухобская // Профессиональные потребности учителя в психолого-педагогических знаниях. – М., 1989. – 135 с.
 8. Философский словарь / под ред. И. Т. Фролова. – 5-е изд. – М. : Политиздат, 1987. – 590 с.
 9. Чайка В. Детермінанти професійного самопізнання вчителя / В. Чайка // Науковий вісник Чернівецького університету : збірник наукових праць. Серія “Педагогіка та психологія”. – Чернівці : Рута, 2001. – Вип. 122. – 207 с.

ДУБРОВИНА И. Профессиональные функции учителей музыкального искусства в контексте самообразования.

В статье рассмотрено содержание понятий “художественное самообразование”, “функции”, определено сущность категории “функции учителя музыкального искусства”, классифицировано их в контексте самообразования педагогов.

Ключевые слова: самообразование, функции, функции учителя музыкального искусства, художественно-педагогическая деятельность.

DUBROVINA I. Professional functions of music teachers in the context of self-education.

The article deals with the concepts of “artistic self-education”, “functions”, the essence of the category “functions of music teachers”, the classification of functions of music teachers in the context of self-education teachers’.

Keywords: self-education, functions, functions of music teachers, artistic and educational activities.

ЗМІСТ

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Бондар В. І., Митник О., Шапошнікова А.

МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ПСИХОДИДАКТИЧНІ ЗАСАДИ ПІДГОТОВКИ
ПРАКТИЧНОГО ПСИХОЛОГА В УМОВАХ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ5

Андарало А. И.

СИСТЕМА МЕНЕДЖМЕНТА КАЧЕСТВА
КАК СРЕДСТВО ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ВЫСШЕГО
ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ20

Богославец Л. П.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ВИКЛАДАННЯ РОЗДІЛУ “ЛЕКСИКА”
У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ ДО ЗНО30

Вікторова Л. В.

ДІАГНОСТИКА СФОРМОВАНOSTІ ІНШОМОВНОЇ
ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ35

Гадалова І. М.

ФОРМУВАННЯ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ УЧНІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКОЛИ44

Дичка Н. І.

МОДЕЛЬ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ
З КОМП'ЮТЕРНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ПРОФЕСІЙНО
ОРІЄНТОВАНОГО ПИСЕМНОГО МОВЛЕННЯ
З ВИКОРИСТАННЯМ ЕЛЕМЕНТІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ51

Дубровіна І. В.

ПРОФЕСІЙНІ ФУНКЦІЇ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА
В КОНТЕКСТІ САМООСВІТИ59

Жигadlo Г. Б.

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ
У ПРОЦЕСІ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ВИВЧЕННЯ СПОРТИВНИХ ІГОР70

Жижко Т. А.

“КЛАСИЧНИЙ” І “НЕ КЛАСИЧНИЙ” УНІВЕРСИТЕТ ХХІ СТОЛІТТЯ77

Іваницька Н. А.

ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ “ЯКІСТЬ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ”
СТАРШОКЛАСНИКІВ ЯК ПРОБЛЕМА ДИДАКТИКИ ФІЗИКИ90

Ковалькова Т. О.

СТАН ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ПСИХОЛОГА
ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В АВІАЦІЙНІЙ ГАЛУЗІ96

CONTENTS

PEDAGOGICAL SCIENCE

Bondar V. I., Mytnik O., Shaposhnikova A.

METHODOLOGICAL AND PSYCHODIDACTIC BASIS OF PREPARATION THE
PRACTICAL PSYCHOLOGIST IN THE FRAME OF UNIVERSITY EDUCATION.....5

Andaralo A. I.

SYSTEM OF MANAGEMENT OF QUALITY AS MEAN OF INCREASE OF
EFFICIENCY OF HIGHER PEDAGOGICAL EDUCATION
IN A REPUBLIC OF BELARUS20

Bogoslavets L. P.

MODERN TECHNIQUES TO TEACHING VOCABULARY AS PART
OF PREPARATION TO THE INTERNAL INDEPENDENT TESTING30

Viktorova L. V.

DIAGNOSTICS COMMUNICATIVE
COMPETENCE LANGUAGE PROFESSIONAL35

Gadalova I. M.

FORMATION OF MUSICAL CULTURE IN THE LEARNING PROCESS
OF STUDENTS IN NATIONAL SCHOOLS IN UKRAINE44

Dychka N. I.

THE MODEL OF TEACHING STUDENTS OF COMPUTER SPECIALITIES ESP
WRITING WITH ELEMENTS OF DISTANCE LEARNING51

Dubrovina I.

PROFESSIONAL FUNCTIONS OF MUSIC TEACHERS
IN THE CONTEXT OF SELF-EDUCATION59

Zhygadlo G. B.

STAGES OF FORMATION OF METHODOICAL COMPETENCE
OF FUTURE TEACHERS OF PHYSICAL EDUCATION IN THE PROCESS
OF ORGANIZATION AND STUDYING SPORTS GAMES70

Zhyzhko T. A.

THE “CLASSIC” AND “NOT CLASSIC” UNIVERSITY OF XXI CENTURY77

Ivanytska N. A.

DEFINITION OF “QUALITY COMPETENCE” UPPERCLASSMEN
AS DIDACTICS PHYSICS PROBLEM90

Kovalkova T. O.

STATE OF FUTURE PSYCHOLOGISTS’ PREPARATION
FOR PROFESSIONAL WORK IN AVIATION INDUSTRY96

Наукове видання

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Серія: педагогічні та історичні науки

Випуск CXIII (113)

- ✓ Матеріали подані мовою оригіналу
- ✓ Редакція приймає матеріали від авторів у друкованому вигляді з обов'язковим електронним варіантом у форматі будь-якої версії MS Word.

Адреса редакції : ... вул. Пирогова, 9, м. Київ, 01601 – редакційний відділ

Телефон : ... (044) 239-30-85

E-mail : ... RV_221a@meta.ua

- ✓ Редакція залишає за собою право редагування текстів статей, які до неї надходять.
- ✓ Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр і прізвищ **несуть автори матеріалів**.
- ✓ Редакція матеріали не рецензує і не повертає.
- ✓ У разі передруку посилання на "Наукові записки" **обов'язкове**.

Автори опублікованих матеріалів несуть **повну відповідальність** за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

РЕЦЕНЗЕНТИ: В. В. БОРИСОВ, П. М. ЧЕРНЕГА

Шеф-редактор

В. П. Андрущенко

Головний редактор

М. І. Шкіль

Заступники головного редактора :

В. І. Бондар, І. І. Дробот

Відповідальний редактор

С. М. Яшанов

Відповідальний секретар

Л. Л. Макаренко

Технічний редактор

Т. М. Ветраченко

Підписано до друку **2013 р.**

Формат 60 x 84/16. Папір офсетний. Гарнітура Таймс. Друк офсетний.

Умовн. друк. аркушів 15,81. Облік. видав. арк. 15,74. Наклад 300.

Віддруковано з оригіналів

Видавництво

Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова.

01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Свідоцтво про реєстрацію № 1101 від 29.10.2002

(044) 239-30-85

Продажу не підлягає !

Scientific edition

NAUKOVI ZAPYSKY

A series of pedagogical and historical sciences

Issue CXIII (113)

Authors of published material are solely responsible for the selection, accuracy of facts, quotes, economic and statistical data, names and other information.

REVIEWERS: V. V. BORISOV, P. M. CHERNEGA

Editor-in-Chief

V. P. Andrushchenko

Editor

M. I. Shkil

Deputy Chief Editors

V. I. Bondar, I. I. Drobot

Executive Editor

S. M. Yashanov

Executive Secretary

L. L. Makarenko

Technical Editor

T. N. Vetrachenko

Signed for publication , **2013**

Format 60x84/16. Offset paper. Headset Times. Offset.

Probation print sheet 15.81. Accounting issued ff. 15.74. Circulation 300.

Printed from the original

Publishers of

National Pedagogical Dragomanov University

01601, Kyiv, str. Pirogov, 9.

Certificate of registration № 1101 from 29.10.2002

(044) 239-30-85

NOT FOR SALE!